

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η Καικιλία, η σύζυγος του Μετέλλου, ενώ επιδίωκε την εμφάνιση κάποιου γαμήλιου οiwονού για την κόρη της αδελφή της σύμφωνα με τα αρχαία ήθη, δημιούργησε η ίδια οiwονό. Καθόταν δηλαδή μια νύχτα με την κόρη της αδελφής της σε ένα μικρό ιερό και περίμενε μέχρι να ακουστεί κάποια φωνή που να ανταποκρίνεται στο σκοπό τους. Στο τέλος η κοπέλα, κουρασμένη από την πολλή ορθοστασία, ζήτησε από τη θεία της να της παραχωρήσει για λίγο τη θέση της. Τότε η Καικιλία είπε στην κοπέλα: “Ευχαρίστως εγώ σου παραχωρώ τη θέση μου”. Λίγο αργότερα η ίδια η πραγματικότητα επιβεβαίωσε αυτόν το λόγο. Πέθανε δηλαδή η Καικιλία, την οποία, όσο ζούσε, ο Μέτελλος αγαπούσε⁽¹⁾ πολύ· αργότερα αυτός παντρεύτηκε την κοπέλα.

1. αγάπησε**ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ**

mos, moris(αρσ.): τρόπος, συνήθεια
αλλά mores, morum: ήθη, θεσμοί

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- uxor, oris: Παρόλο που λήγει σε -or είναι θηλυκό (όπως εξάλλου είναι το “soror” και το “arbor”)
  - nuptialis- is- e: Δεν έχει παραθετικά
  - saedes- is : Σχηματίζει γενική πληθυντικού σε “-um”
  - quidam-quaedam-quoddam: αόριστη **επιθετική** αντωνυμία
  - quidam-quaedam-quiddam: αόριστη **ουσιαστική** αντωνυμία
- Και οι δύο αντωνυμίες στην ονομαστική και αιτιατική πληθυντικού του ουδετέρου κάνουν “quaedam”

Η quidam- quaedam- quoddam κλίνεται ως εξής:

	Numerus Singularis		
	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
Nominativus	quidam	quaedam	quoddam
Genetivus	cuiusdam	cuiusdam	cuiusdam
Dativus	cuidam	cuidam	cuidam
Accusativus	quendam	quandam	quoddam
Vocativus	-	-	-
Ablativus	quodam	quadam	quodam
	Numerus Pluralis		
Nominativus	quidam	quaedam	quaedam
Genetivus	quorundam	quarundam	quorundam

Dativus	quibusdam	quibusdam	quibusdam
Accusativus	quosdam	quasdam	quaedam
Vocativus	-	-	-
Ablativus	quibusdam	quibusdam	quibusdam

Η quidam- quaedam- quiddam κλίνεται ως εξής:

	Numerus Singularis		
	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
Nominativus	quidam	quaedam	quiddam
Genetivus	cuiusdam	cuiusdam	cuiusdam rei
Dativus	cuidam	cuidam	cuidam rei
Accusativus	quendam	quandam	quiddam
Vocativus	-	-	-
Ablativus	quodam	quadam	quadam re
	Numerus Pluralis		
Nominativus	quidam	quaedam	quaedam
Genetivus	quorundam	quarundam	quarundam
Dativus	quibusdam	quibusdam	quibusdam
Accusativus	quosdam	quasdam	quaedam
Vocativus	-	-	-
Ablativus	quibusdam	quibusdam	quibusdam

- aliqui(s)-aliqua-aliquod: αόριστη επιθετική αντωνυμία
- aliquis-(aliqua και aliquae)-aliquid: αόριστη ουσιαστική αντωνυμία
- fessus-a-um: επίθετο δευτερόκλιτο (είναι κατ' ουσίαν μετοχή παθητικού παρακειμένου του ρήματος *fatisco* → Γραμμ. σελ. 121)
- locus-i: ετερογενές. Στον πληθυντικό *loca- orum* (τόποι) και *loci-orum* (χωρία βιβλίου)
- nox-noctis(θηλ.): Σχηματίζει αφαιρετική ενικού σε -e (δηλ. *nocte*) και σε -u (δηλ. *noctu*)
- paulus-a-um: Δεν έχει παραθετικά

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	ΧΡΗΣΙΜΕΥΟΥΝ	ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ
	Προσδιορίζουν χρονικά την πράξη ή την κατάσταση που εκφράζει το ρήμα μιας άλλης πρότασης.	Οριστική: αν εκφράζουν απλώς και μόνο το χρόνο Υποτακτική: αν ο καθορισμός του χρόνου χρωματίζεται με άλλες έννοιες → προσδοκία- επιθυμία/ επιδίωξη.
1) α) dum, quoad, quamdiu β) dum (μόνο)		1) Οριστική Σύγχρονο: α) Παράλληλη διάρκεια, β) Μια συνεχιζόμενη πράξη στη διάρκεια της οποίας συμβαίνει μια άλλη πράξη (οριστική ενεστώτα)
2) postquam, ubi, ut, simulac, cum primum		2) Κάτι το προτερόχρονο: Οριστική (για παρελθόν οριστική παρακειμένου ή υπερσυντελικού)
3) Antequam, priusquam, dum, donec, quoad		3) Κάτι το υστερόχρονο: α) με οριστική, β) με υποτακτική (εκφράζει προσδοκία, επιδίωξη)
Cum		Οριστική: α) καθαρά χρονικός, β) επαναληπτικός, γ) αντίστροφος. Υποτακτική: Ιστορικός ή διηγηματικός (παρατατικός ή υπερσυντέλικος)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Όταν η χρονική πρόταση φανερώνει πράξη που πρόκειται απλώς να γίνει, εκφέρεται με οριστική μέλλοντα (συνήθως συντελεσμένου): cum Romam veneto, tibi scribam.
- Οι χρονικές προτάσεις, που φανερώνουν γενικά αόριστη επανάληψη, εκφέρονται με οριστική αρκτικού χρόνου. Όταν όμως φανερώνουν αόριστη επανάληψη στο παρελθόν, εκφέρονται με οριστική παρατατικού ή υπερσυντελικού, π.χ. cum sumus negotiis vacui, tum cupimus aliquid videre,

audire, addiscere (γενικά αόριστη επανάληψη)/ cum ruri eram, ad te adibam (αόριστη επανάληψη στο παρελθόν).

- 3) Ο “cum” ο αντίστροφος ονομάζεται έτσι, γιατί χρησιμοποιείται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η πρόταση την οποία εισάγει ως χρονική, να είναι ουσιαστικά η κύρια πρόταση. Μ’ αυτόν τον τρόπο η συντακτική σχέση κύριας και δευτερεύουσας πρότασης παρέχεται αντίστροφη, π.χ. vix hostes flumen transierant, cum proelium commissum est (αντί για: cum vix...transier proelium commissum est). Ο αντίστροφος cum εμφανίζεται συχνά μαζί με το “repente” ενώ στην κύρια πρόταση συνήθως υπάρχουν τα μόρια vix, aegre (μόλις και μετά βίας) κ.λ.π. Εκφέρεται, τέλος, με οριστική παρακειμένου ενώ στην κύρια έχουμε παρατατικό ή υπερσυντέλικο.
- 4) Ο χρονικός “cum” με οριστική μας πληροφορεί απλώς για το πότε έγινε κάτι.
- 5) Ο ιστορικός- διηγηματικός cum χρησιμοποιείται για τις διηγήσεις του παρελθόντος (με υποτακτική παρατατικού εκφράζει πράξη σύγχρονη ενώ με υποτακτική υπερσυντελικού εκφράζει πράξη προτερόχρονη). Ο ιστορικός cum υπογραμμίζει τη βασικότερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια πρόταση δημιουργώντας ανάμεσά τους μια σχέση αιτίου και αιτιατού. Εδώ είναι φανερός ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου που υπάρχει στην υποτακτική.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

- dum... sororis: Δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο “dum” και εκφέρεται με οριστική ιστορικού ενεστώτα (petit) δηλώνοντας το σύγχρονο στο παρελθόν σε σχέση με το ρήμα εξάρτησης (δηλ. το “fecit” της κύριας πρότασης) καθώς και μια συνεχιζόμενη πράξη, στη διάρκεια της οποίας συμβαίνει μια άλλη πράξη (αυτή φανερώνει η κύρια). Η οριστική, με την οποία εκφέρεται η χρονική, δηλώνει ότι η πρόταση εκφράζει μόνο το χρόνο και τίποτα άλλο.
- dum...audiretur: Δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο “dum” και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού δηλώνοντας το υστερόχρονο στο παρελθόν σε σχέση με το ρήμα εξάρτησης (δηλ. το “exspectabat” της κύριας πρότασης). Η υποτακτική, με την οποία εκφέρεται η χρονική, δηλώνει ότι η πρόταση εκφράζει μια προσδοκώμενη πράξη.
- fessa: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο “puella” σε θέση αιτιολογικής μετοχής.
- mora: αφαιρετική της αιτίας στο “fessa”.
- ut...cederet: Δευτερεύουσα βουλητική πρόταση. Λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο “rogavit”. Εισάγεται με το σύνδεσμο ut γιατί είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού γιατί το ρήμα εξάρτησης (το “rogavit”) είναι ιστορικού χρόνου (παρακείμενος). Η υποτακτική, με την οποία εκφέρεται η βουλητική, δηλώνει ότι το περιεχόμενο της πρότασης είναι απλώς επιθυμία. Τέλος, σε σχέση με το

ρήμα εξάρτησης, φανερώνει το σύγχρονο στο παρελθόν και πάντα το σύγχρονο γιατί η βούληση...(ιδιομορφία, βλέπε σχολ. βιβλίο ενότ. 47).

- sibi/tibi: Δοτικές προσωπικές χαριστικές στα ρήματα “cederet” και “cedo” αντίστοιχα.
- loco/sede: Αντικείμενα των ρημάτων “cederet” και “cedo” αντίστοιχα. (κυρίως αφαιρετικές της απομάκρυνσης→ βλέπε γραμματική σελ. 156).
- quam Metellus multum amavit: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο “Caecilia”. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία “quam” (αιτιατική θηλυκού γένους, ενικού αριθμού, της αναφορικής αντωνυμίας qui- quae- quod) και εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει κάτι το πραγματικό.
- dum vixit: Δευτερεύουσα χρονική πρόταση. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο “dum” και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου δηλώνοντας το σύγχρονο στο παρελθόν σε σχέση με το ρήμα εξάρτησης (δηλ. το “amavit” της δευτερεύουσας αναφορικής πρότασης) καθώς και παράλληλη διάρκεια. Η οριστική, με την οποία εκφέρεται η χρονική, δηλώνει ότι η πρόταση εκφράζει μόνο το χρόνο και τίποτα άλλο.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

peto- petivi και petii- petitum- petere (3)

persedeo- persedi- persessum- persedere (2)

congruo- congrui- — - congruere (3)

cedo- cessi- cessum- cedere (3)

morior- mortuus sum- mori (3- αποθετικό) →Μτχ. μελλ. moriturus

vivo- vixi- victum- vivere (3)

duco- duxi- ductum- ducere (3)

fatisco - — — - fatiscere (3) και μέση φωνή (σπάνια): fatiscor- (fessus sum)- fatisci (3)

ex(s)pecto- ex(s)pectavi- ex(s)pectatum- ex(s)pectare (1)

Ασκήσεις:

1. more prisco, mea sede: Να κλιθούν μαζί.
2. persedebat, cederet, mortua est: Χ.Α. στο γ' ενικό υποτακτικής στη φωνή που είναι οι τύποι.
3. congruens: να αναλυθεί η μετοχή σε πρόταση.
4. Tum Caecilia puellae dixit: «ego libenter tibi mea sede cedo». Να τραπεί η πρόταση στον πλάγιο λόγο.